ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 16.12.2008
COM(2008) 865 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Ένα επικαιροποιημένο στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση

{SEC(2008) 3058}
{SEC(2008) 3059}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Ένα επικαιροποιημένο στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δημιουργία μεγαλύτερων δεξιοτήτων μέσω καλύτερων συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης αποτελεί ουσιαστικό μέρος της στρατηγικής της Ευρώπης για την επιτυχή αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων όπως η γήρανση της κοινωνίας και η επίτευξη υψηλών επιπέδων βιώσιμης ανάπτυξης και θέσεων απασχόλησης με βάση τη γνώση, που αποτελούν το επίκεντρο της στρατηγικής της Λισαβόνας. Οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες καθορίζουν τις πιθανότητες ενός ατόμου να επιτύχει στην αγορά εργασίας και να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην κοινωνία· είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την κοινωνική συνοχή, την ανταγωνιστικότητα και την καινοτόμο ικανότητα των επιχειρήσεων, καθώς και για ολόκληρη την οικονομία.

Όπως αναφέρθηκε στην πρωτοβουλία *«Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας»*, που επίσης δημοσιεύθηκε με το «πακέτο» της Λισαβόνας του τρέχοντος έτους, οι αλλαγές στην αγορά εργασίας θα απαιτήσουν τόσο την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του πληθυσμού όσο και την εφαρμογή πολιτικών ανάπτυξης δεξιοτήτων που θα ανταποκρίνονται καλύτερα στις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Αυτό θα επιτευχθεί μόνον αν η διά βίου μάθηση γίνει πραγματικότητα, και όχι απλώς σλόγκαν, επιτρέποντας στους ανθρώπους να αποκτούν εγκαίρως βασικές ικανότητες και να επικαιροποιούν τις δεξιότητές τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους· καθώς και αν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι σε θέση να ανταποκρίνονται καλύτερα στις αλλαγές και να είναι πιο ανοικτά στον ευρύτερο κόσμο.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ και η Επιτροπή συνεργάζονται στενά για να στηρίξουν τις εθνικές μεταρρυθμίσεις των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω του προγράμματος εργασίας «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010». Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού (ΑΜΣ), μολονότι λαμβάνει υπόψη τα πολύ διαφορετικά σημεία εκκίνησης των κρατών μελών, έχει στηρίξει την πρόοδο προς ένα σύνολο κοινών στόχων, οι οποίοι μετρώνται έναντι κοινών δεικτών και σημείων αναφοράς και σύμφωνα με τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση, με στόχο την αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων, της διευκόλυνσης της καινοτομίας και της προώθησης μιας ενισχυμένης επιχειρηματικής κουλτούρας[1]. Το τρέχον πλαίσιο συνεργασίας, το οποίο συμφωνήθηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου

[1] Κατευθυντήριες γραμμές 23, 24, 8, 15.

Εκπαίδευσης το 2001/2002, πλησιάζει στο τέλος του, και τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή να αξιοποιήσουμε τα αποτελέσματά του και να ατενίσουμε το μέλλον.

Έπειτα από ευρεία διαβούλευση με τα κράτη μέλη και άλλους παράγοντες κατά τη διάρκεια του 2008, η παρούσα ανακοίνωση προτείνει μακροπρόθεσμες στρατηγικές προκλήσεις που να καθοδηγήσουν την πολιτική συνεργασία για την περίοδο έως το 2020. Οι προκλήσεις αντικατοπτρίζουν τη συμβολή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στη στρατηγική της Λισαβόνας και την αναθεωρημένη κοινωνική ατζέντα. Η ανακοίνωση παρουσιάζει επίσης τις πιο επείγουσες προτεραιότητες στις οποίες αξίζει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή κατά τη διάρκεια της αρχικής μελλοντικής περιόδου, για το 2009 και το 2010. Σε συνδυασμό εν προκειμένω με βελτιωμένες μεθόδους εργασίας, θα ενισχυθεί η εστίαση στην εφαρμογή και θα καταστεί το νέο πλαίσιο πιο ευέλικτο, ώστε να μπορεί τόσο να αντιμετωπίσει ορισμένες αδυναμίες που έχουν εντοπιστεί εδώ και πολύ καιρό όσο και να εξασφαλίσει νέα πολιτική συνεργασία για νέες προκλήσεις. Επίσης, προβλέπεται η δυνατότητα μεταγενέστερης επανεστίασης, βάσει της προόδου που θα έχει επιτευχθεί, έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν τα νέα ζητήματα, καθώς ανακύπτουν στον πολιτικό διάλογο, και να αναπροσαρμοστούν οι στόχοι, τα σημεία αναφοράς και οι μηχανισμοί υποβολής εκθέσεων, όπως απαιτείται βάσει των αποφάσεων που θα ληφθούν για τη μελλοντική στρατηγική ανάπτυξης και απασχόλησης πέρα από το 2010.

Στην παρούσα φάση, στην οποία η ΕΕ επιδιώκει να ελαχιστοποιήσει τις επιπτώσεις της τρέχουσας οικονομικής ύφεσης και να μπει στην τροχιά νέας ανάπτυξης, είναι ζωτικής σημασίας να διατηρηθεί η δυναμική υπέρ των επενδύσεων στην εκπαίδευση, που είναι αποτελεσματικές αλλά και δίκαιες. Οι ορθές πολιτικές θα βοηθήσουν στην ανάκαμψη από την πρόσφατη κρίση και παράλληλα θα θέσουν τις βάσεις για την επιτυχή αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων, με εμπιστοσύνη.

2. ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ;

2.1. Πρόοδος και προκλήσεις

Την ευθύνη για την πολιτική εκπαίδευσης και κατάρτισης έχουν τα κράτη μέλη. Ο ρόλος της Ευρώπης είναι να στηρίξει τη βελτίωση των εθνικών συστημάτων μέσω συμπληρωματικών εργαλείων σε επίπεδο ΕΕ, αμοιβαίας μάθησης και ανταλλαγών ορθών πρακτικών.

Η πολιτική συνεργασία σχετικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση στήριξε τις εθνικές μεταρρυθμίσεις των συστημάτων διά βίου μάθησης και των συστημάτων πιστοποίησης προσόντων, τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την ανάπτυξη ευρωπαϊκών μέσων για την προώθηση της ποιότητας, της διαφάνειας των προσόντων και της κινητικότητας στη μάθηση. Αλλά, η πρόοδος διαφέρει σημαντικά από κράτος μέλος σε κράτος μέλος και δεν είναι επαρκής σε βασικούς τομείς. Ως εκ τούτου, απαιτείται ενίσχυση της εφαρμογής. Όπως φαίνεται στο σχήμα 1, τα περισσότερα από τα σημεία αναφοράς που έθεσε το Συμβούλιο για το 2010 δεν θα επιτευχθούν. Ενώ το σημείο αναφοράς όσον αφορά τα μαθηματικά, τις θετικές επιστήμες και την τεχνολογία επιτεύχθηκε το 2003, η πρόοδος όσον αφορά την πρόωρη αποχώρηση από το σχολείο, την ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τη συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου μάθηση δεν είναι επαρκής

για την επίτευξη των στόχων. Μάλιστα, η απόδοση όσον αφορά την ικανότητα ανάγνωσης επιδεινώθηκε[2].

Ως εκ τούτου, το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2008 ζήτησε από τα κράτη μέλη να λάβουν επειγόντως συγκεκριμένα μέτρα για την ουσιαστική μείωση του αριθμού των ατόμων που δεν έχουν ικανότητα ορθής ανάγνωσης και του αριθμού των ατόμων που αποχωρούν πρόωρα από το σχολείο, για τη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των ατόμων με παρελθόν μετανάστευσης ή που προέρχονται από μειονεκτούσες ομάδες, για την προσέλκυση περισσότερων ενηλίκων στη συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και για την περαιτέρω διευκόλυνση της γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας[3].

Σχήμα 1: Πρόοδος προς την επίτευξη των 5 σημείων αναφοράς για το 2010 (μέσος όρος ΕΕ)[4]

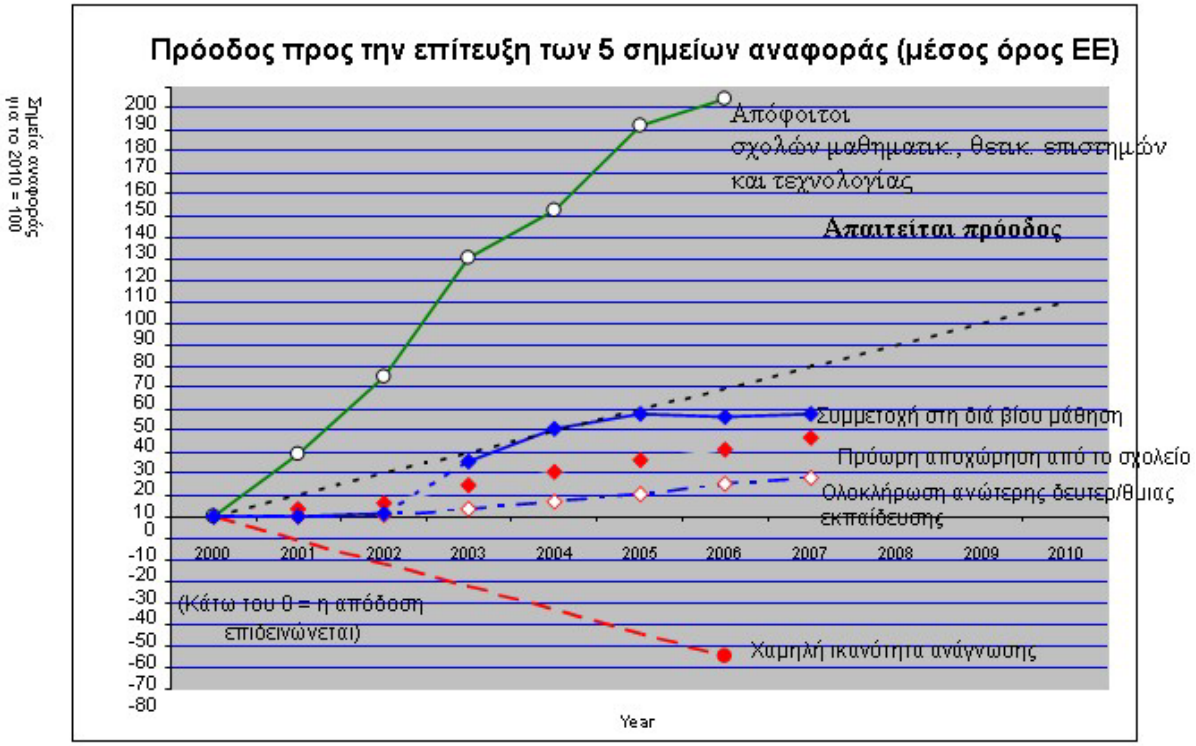

2.2. Τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε παγκόσμια προοπτική

Η επίδοση της ΕΕ όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση, εάν εξεταστεί σε ευρύτερη προοπτική, είναι σε μεγάλο βαθμό συγκρίσιμη με τις καλύτερες αποδόσεις παγκοσμίως. Αλλά, οι συγκρίσεις με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ αποκαλύπτουν για την ΕΕ σημαντικά στοιχεία υστέρησης, τόσο σε επίπεδο βασικής εκπαίδευσης όσο και σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

---

2 ΕΕ C 86 της 5.4.2008, σ. 1· SEC(2008) 2293.

3 Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου του 2008, παράγραφος 15.

4 Πλέον πρόσφατα στοιχεία για τους αποφοίτους σχολών μαθηματικών, θετικών επιστημών και τεχνολογίας, καθώς και για τα άτομα με χαμηλές επιδόσεις στην ικανότητα ανάγνωσης: 2006. Άλλα: 2007.

Ειδικότερα, τα αποτελέσματα του προγράμματος PISA όσον αφορά την ικανότητα ανάγνωσης (παιδιά ηλικίας 15 ετών) καταδεικνύουν ότι η ΕΕ ως σύνολο έχει αυξανόμενο ποσοστό ατόμων με χαμηλή επίδοση. Το σχήμα 2 καταδεικνύει ότι το ποσοστό στη Νότια Κορέα, τον Καναδά και την Αυστραλία είναι σχετικά σταθερό και πολύ κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ. Οι πληθυσμοί μεταναστών -οι οποίοι έχουν χαμηλή επίδοση όσον αφορά τον εν λόγω δείκτη στην ΕΕ[5]- είχαν σημαντικά μεγαλύτερη επιτυχία στον Καναδά και στην Αυστραλία. Το σχήμα 2 καταδεικνύει ότι ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ αποδίδουν σε επίπεδο συγκρίσιμο με τα καλύτερα επίπεδα παγκοσμίως. Αλλά, λόγω της χαμηλής επίδοσης ορισμένων άλλων κρατών μελών, ο εν λόγω στόχος εξακολουθεί να παραμένει ουσιαστική πρόκληση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σχήμα 2: Άτομα με χαμηλές επιδόσεις στην ικανότητα ανάγνωσης (στην ηλικία των 15 ετών), βάσει της κλίμακας ικανότητας ανάγνωσης PISA, στην ΕΕ και σε επιλεγμένες τρίτες χώρες το 2000 και 2006 (Πηγή στοιχείων: ΟΟΣΑ)

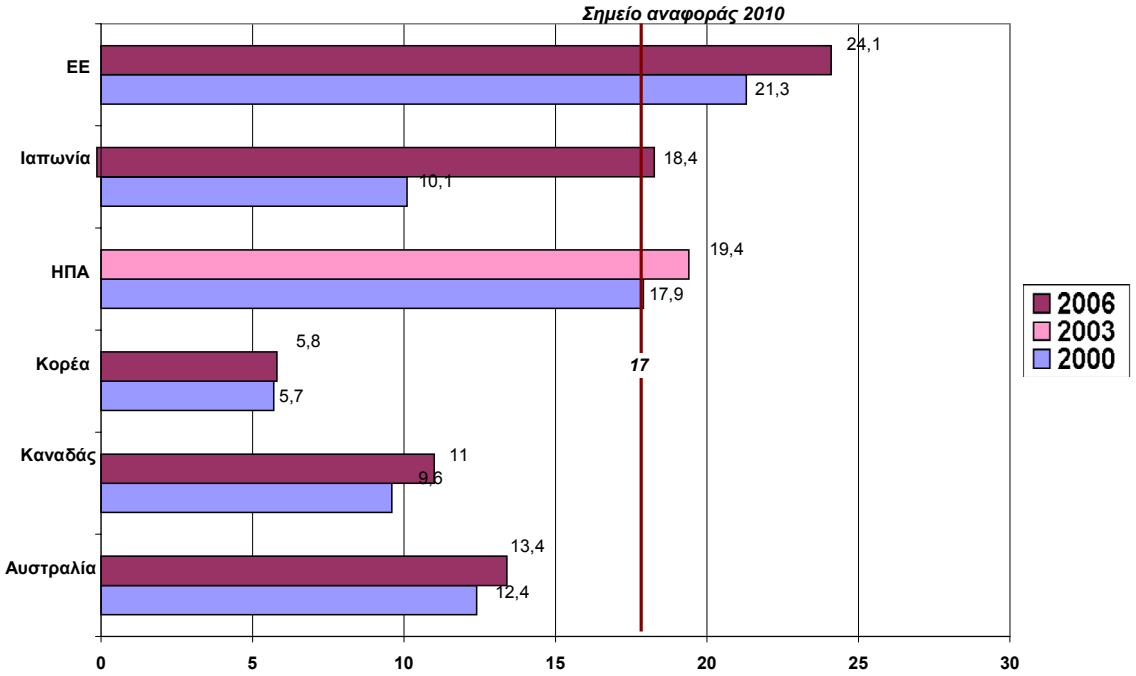

Σχήμα 3: Άτομα με χαμηλές επιδόσεις στην ικανότητα ανάγνωσης (στην ηλικία των 15 ετών), βάσει της κλίμακας ικανότητας ανάγνωσης PISA, στην ΕΕ το 2000 και 2006 (Πηγή στοιχείων: ΟΟΣΑ)

[5] COM(2008) 423.

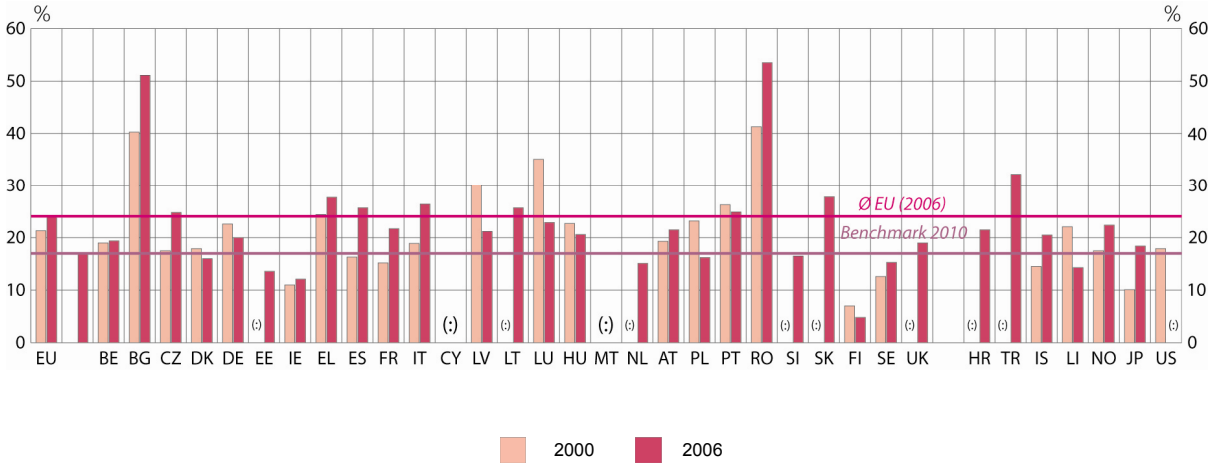

Επίσης, πολλοί από τους βασικούς ανταγωνιστές της ΕΕ έχουν υψηλότερα ποσοστά ατόμων που έχουν ολοκληρώσει το τριτοβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης. Ο μέσος όρος της ΕΕ για άτομα ηλικίας 25-64 ετών είναι 23% σε σύγκριση με 40% για την Ιαπωνία, 39% για τις ΗΠΑ, 32% για την Αυστραλία και την Κορέα και 27% για τη Νέα Ζηλανδία.

Τέλος, μολονότι η εξασφάλιση της αποδοτικότητας των επενδύσεων αποτελεί βασική μέριμνα για την ΕΕ, πολλές χώρες εκτός Ευρώπης επενδύουν κατά πολύ περισσότερο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ιδίως από ιδιωτικές πηγές. Οι ιδιωτικές επενδύσεις (0,23% του ΑΕγχΠ στην ΕΕ) είναι κατά πολύ υψηλότερες τόσο στην Ιαπωνία (0,76%) όσο και στις ΗΠΑ (1,91%)[6].

Αυτές οι συγκρίσεις καταδεικνύουν ότι, για να επιτύχει η Ευρώπη τη φιλοδοξία της να αποτελεί την ηγετική παγκοσμίως οικονομία και κοινωνία της γνώσης, πρέπει να αυξήσει την απόδοσή της στους εν λόγω τομείς.

3. ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ: ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Με βάση τις διαβουλεύσεις της, η Επιτροπή προτείνει να εξετάσει η ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση την αντιμετώπιση τεσσάρων στρατηγικών προκλήσεων τα έτη έως το 2020:

- υλοποίηση **της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας των σπουδαστών**·
- βελτίωση **της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας** της παροχής υπηρεσιών και των αποτελεσμάτων·
- προώθηση **της ισότητας και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη**·
- ενίσχυση **της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρηματικού πνεύματος**, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

[6] SEC(2008) 2293, σ. 69, 89 και 148.

Η αντιμετώπιση των εν λόγω προκλήσεων πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο μιας κοινής πολιτικής για όλα τα συστήματα συνολικά [σχολεία, τριτοβάθμια εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) και εκπαίδευση ενηλίκων]. Συνεπώς, η διά βίου μάθηση αποτελεί θεμελιώδη προοπτική για την προώθηση της αντιμετώπισης όλων αυτών των προκλήσεων.

Ενώ οι εν λόγω στρατηγικές προκλήσεις πρέπει να αποτελέσουν τη βάση της πολιτικής συνεργασίας για την περίοδο 2009-2020, πρέπει να τεθούν ειδικότεροι στόχοι προτεραιότητας σε πιο βραχυπρόθεσμα επίπεδα. Στα ακόλουθα τμήματα 3.1 έως 3.4 παρατίθενται λεπτομερέστερα οι μακροπρόθεσμες στρατηγικές προκλήσεις και προτείνονται σχετικές προτεραιότητες για την πρώτη περίοδο, ήτοι για την περίοδο 2009-2010.

3.1. Στρατηγική πρόκληση: υλοποίηση της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας των σπουδαστών

Η διά βίου μάθηση περιλαμβάνει τη μάθηση σε όλες τις ηλικίες (από την προσχολική έως τη μετασυνταξιοδοτική) και σε όλα τα πλαίσια, δηλαδή συμπεριλαμβανομένων της τυπικής, μη τυπικής ή άτυπης. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν να θεσπίσουν έως το 2006 συνεκτικές και ολοκληρωμένες εθνικές στρατηγικές διά βίου μάθησης.

Η εφαρμογή αυτών των στρατηγικών παραμένει πρόκληση. Έχει σημειωθεί πρόοδος χάρη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ)[7], το οποίο ενεργοποίησε εργασίες ανάπτυξης όσον αφορά τα εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων σε πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης μιας νέας εστίασης στα αποτελέσματα της μάθησης (δηλαδή περισσότερο σε αυτά που γνωρίζει, κατανοεί και δύναται να πράξει ο σπουδαστής παρά στην ίδια τη μαθησιακή διαδικασία). Με την αύξηση της διαφάνειας των επαγγελματικών προσόντων, το ΕΠΕΠ θα διευκολύνει την κινητικότητα των σπουδαστών και των εργαζομένων μεταξύ των χωρών καθώς και την πρόσβασή τους στη διά βίου μάθηση.

Εντούτοις, πρέπει ακόμη να γίνουν πολλά για να δημιουργηθούν ευέλικτοι τρόποι μάθησης, π.χ. μέσω της καλύτερης μετάβασης μεταξύ ΕΕΚ και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω του ανοίγματος των πανεπιστημίων σε μη παραδοσιακούς σπουδαστές ή μέσω της επικύρωσης της μη τυπικής μάθησης. Η μάθηση πρέπει να είναι ελκυστική και προσβάσιμη για όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως ηλικίας, μορφωτικού επιπέδου, εργασίας ή κοινωνικής θέσης. Απαιτείται καλύτερος συντονισμός μεταξύ των διαφόρων τομέων της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, θεσμική δέσμευση (συμπεριλαμβανομένων των βιώσιμων μοντέλων χρηματοδότησης) και σύμπραξη μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων.

Η κινητικότητα των σπουδαστών μεταξύ χωρών αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της διά βίου μάθησης καθώς και ουσιαστικό στοιχείο για την εξασφάλιση της απασχολησιμότητας και της προσαρμοστικότητας των ατόμων. Οι αξιολογήσεις των προγραμμάτων της ΕΕ καταδεικνύουν ότι η κινητικότητα καταρρίπτει τα εμπόδια μεταξύ ατόμων και ομάδων, καθιστά το όφελος της ιδιότητας του ευρωπαίου πολίτη πιο απτό και βοηθά τους ανθρώπους να γίνουν πιο προσαρμόσιμοι και ανοικτοί στην κινητικότητα όταν εισέρχονται στην αγορά εργασίας. Η διασυνοριακή κινητικότητα

[7] ΕΕ C 111 της 6.5.2008, σ. 1.

των σπουδαστών πρέπει να είναι ο κανόνας και όχι η εξαίρεση, όπως συμβαίνει σήμερα. Για την επίτευξη των ανωτέρω θα απαιτηθεί μια νέα δέσμευση όλων των παραγόντων, μαζί με χρηματοδότηση ευρύτερης βάσης.

Ζητήματα προτεραιότητας που πρέπει να υπογραμμιστούν το 2009-10

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην επίτευξη καλύτερης εφαρμογής όσον αφορά τα ακόλουθα:

- **Στρατηγικές διά βίου μάθησης:** ολοκλήρωση της διαδικασίας εφαρμογής των εθνικών στρατηγικών διά βίου μάθησης, με ιδιαίτερη έμφαση στην επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης και καθοδήγησης.

- **Ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ):** σύνδεση όλων των εθνικών συστημάτων επαγγελματικών προσόντων με το ΕΠΕΠ έως το 2010 και στήριξη της χρησιμοποίησης μιας προσέγγισης βασιζόμενης στα αποτελέσματα της μάθησης για τα πρότυπα και τα επαγγελματικά προσόντα, στις διαδικασίες αξιολόγησης και επικύρωσης, στη μεταφορά ακαδημαϊκών μονάδων, στα προγράμματα σπουδών και στη διασφάλιση της ποιότητας.

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη πολιτικής συνεργασίας όσον αφορά τα ακόλουθα:

- **Επέκταση της κινητικότητας των σπουδαστών:** συνεργασία για την εξάλειψη των εμποδίων και τη διεύρυνση των ευκαιριών για κινητικότητα στον τομέα της μάθησης στην Ευρώπη και παγκοσμίως, τόσο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση όσο και για άλλα επίπεδα εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των νέων στόχων και μέσων χρηματοδότησης στο ευρωπαϊκό και στα εθνικά επίπεδα[8].

3.2. Στρατηγική πρόκληση: βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της παροχής υπηρεσιών και των αποτελεσμάτων

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει συχνά υπογραμμίσει ότι τα υψηλής ποιότητας συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που είναι τόσο αποτελεσματικά όσο και δίκαια είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την επιτυχία της Ευρώπης.

Η κύρια πρόκληση είναι να εξασφαλιστεί η απόκτηση βασικών ικανοτήτων[9] από οποιονδήποτε, αναπτύσσοντας παράλληλα την αριστεία που θα επιτρέψει στην Ευρώπη να διατηρήσει έναν ισχυρό παγκόσμιο ρόλο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα της μάθησης σε όλα τα επίπεδα πρέπει να είναι κατάλληλα για την επαγγελματική και την ιδιωτική ζωή.

Η ποιότητα των εκπαιδευτικών, των εκπαιδευτών και του λοιπού εκπαιδευτικού προσωπικού είναι ο σημαντικότερος ενδοσχολικός παράγοντας που επηρεάζει την απόδοση των σπουδαστών[10]. Με περίπου δύο εκατομμύρια εκπαιδευτικούς μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι πρέπει να αντικατασταθούν τα επόμενα 15 χρόνια, το

---

8 Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 20/21.11.2008 σχετικά με την κινητικότητα των νέων.
9 ΕΕ L 394 της 30.12.2006, σ. 10.
10 COM(2007) 392.

επάγγελμα του εκπαιδευτικού πρέπει να γίνει μια ελκυστικότερη επιλογή σταδιοδρομίας[11].

Για να εξασφαλιστούν αποτελέσματα υψηλής ποιότητας σε βιώσιμη βάση πρέπει επίσης να εξεταστεί και η διαχείριση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη αυτονομία στα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, έτσι ώστε να είναι πιο ανοικτά στην κοινωνία των πολιτών και στις επιχειρήσεις. Συγχρόνως, πρέπει να υπόκεινται σε αποτελεσματικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας.

Η υψηλή ποιότητα θα επιτευχθεί μόνο με αποτελεσματική και βιώσιμη χρησιμοποίηση των πόρων. Η επένδυση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση ως παράγοντας ουσιαστικός για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ενσωμάτωση πρέπει να ενισχυθεί με την ανάπτυξη μιας βάσης τεκμηρίωσης[12].

Ζητήματα προτεραιότητας που πρέπει να υπογραμμιστούν το 2009-10

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην επίτευξη καλύτερης εφαρμογής στους ακόλουθους τομείς:

- **Γλώσσες:** για να μπορούν οι πολίτες να επικοινωνούν σε δύο γλώσσες πέραν της μητρικής τους γλώσσας, προώθηση της διδασκαλίας γλωσσών στην ΕΕΚ και για τους ενήλικους σπουδαστές, και παροχή στους μετανάστες της ευκαιρίας να μάθουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής τους[13].

- **Επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών:** εστίαση στα βασικά στοιχεία της αρχικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών και στη διεύρυνση του φάσματος και της ποιότητας των συνεχών ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης για τους εκπαιδευτικούς, τους εκπαιδευτές και το εμπλεκόμενο προσωπικό, για παράδειγμα: σε δραστηριότητες διοίκησης ή καθοδήγησης.

- **Διαχείριση και χρηματοδότηση:** εφαρμογή της ατζέντας εκσυγχρονισμού για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων σπουδών)[14] και του πλαισίου διασφάλισης της ποιότητας για την ΕΕΚ[15], καθώς και ανάπτυξη προτύπων για τους επαγγελματίες του τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Προώθηση πολιτικών και πρακτικών βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων[16], με ιδιαίτερη έμφαση στην τεκμηρίωση της βιωσιμότητας των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων.

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη πολιτικής συνεργασίας όσον αφορά τα ακόλουθα:

- **Βασικές ικανότητες ανάγνωσης, μαθηματικών και θετικών επιστημών:** δημιουργία ομάδας υψηλού επιπέδου σχετικά με το γραμματισμό, για να διερευνήσει τα προβλήματα στα οποία οφείλεται η μείωση της απόδοσης όσον

---

11 Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2007, ΕΕ C 300 της 12.12.2007, σ. 6.
12 COM(2006) 481.
13 COM(2008) 566.
14 COM(2006) 208.
15 COM(2008) 179.
16 SEC(2007) 1098.

αφορά την ανάγνωση μεταξύ των μαθητών των σχολείων[17] και να διατυπώσει συστάσεις για τη βελτίωση των επιπέδων γραμματισμού σε ολόκληρη την ΕΕ. Ενίσχυση της υπάρχουσας συνεργασίας, για να αυξηθούν τα ποσοστά επιλογής των μαθηματικών και των θετικών επιστημών στα ανώτερα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης και να ενισχυθεί η διδασκαλία των θετικών επιστημών. Τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάσουν την εκπόνηση εθνικών σχεδίων δράσης για την επίτευξη βασικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν τους ενηλίκους.

- **«Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας»:** εξασφάλιση του ότι η αξιολόγηση των μελλοντικών απαιτήσεων για δεξιότητες και η κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας λαμβάνονται πλήρως υπόψη σε όλες τις διαδικασίες σχεδιασμού προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

3.3. Στρατηγική πρόκληση: προώθηση της ισότητας και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη

Η πολιτική εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να επιτρέπει σε όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου και κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου, να αποκτούν, να επικαιροποιούν και να αναπτύσσουν καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους τόσο επαγγελματικές δεξιότητες όσο και τις βασικές ικανότητες που απαιτούνται για την περαιτέρω μάθηση, την ενεργό ιδιότητα του πολίτη και το διαπολιτισμικό διάλογο.

Παρά το γεγονός ότι τα θέματα ισότητας είχαν από την αρχή σημαντική θέση στην ΑΜΣ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, οι βασικές, κεντρικές προκλήσεις παραμένουν. Ένας στους έξι νέους εξακολουθεί να αποχωρεί από το σχολείο έχοντας ολοκληρώσει μόνο το επίπεδο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης ή ούτε καν αυτό. Πολλοί μαθητές προερχόμενοι από οικογένειες μεταναστών έχουν μικρότερες επιτυχίες στην εκπαίδευση και την κατάρτιση από ό,τι οι αυτόχθονες συνομήλικοί τους. Μολονότι τα αγόρια αποχωρούν από το σχολείο συχνότερα και έχουν χαμηλότερη απόδοση στην ανάγνωση, τα κορίτσια είναι λιγότερα σε ποσοστό μεταξύ των αποφοίτων σχολών μαθηματικών, θετικών επιστημών και τεχνολογίας. Οι ενήλικες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο έχουν κατά επτά φορές λιγότερες πιθανότητες να συμμετάσχουν στη συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση από ό,τι εκείνοι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο ενός μαθητή εξακολουθεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο στις ευκαιρίες του για πρόσβαση και επιτυχία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση σε οποιοδήποτε επίπεδο[18]. Αυτές είναι σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να προωθηθεί η κοινωνική ενσωμάτωση και να αντιμετωπιστεί η ανεπαρκής προσφορά εργατικού δυναμικού.

Οι εκπαιδευτικές μειονεξίες μπορούν να αντιμετωπιστούν με προσχολική εκπαίδευση υψηλής ποιότητας και επικεντρωμένη στήριξη, που πρέπει να συνδυάζονται με σωστά διαχειριζόμενη ενσωμάτωση στο κανονικό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Η εκπαίδευση πρέπει να προάγει τις διαπολιτισμικές δεξιότητες, τις δημοκρατικές αξίες, το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την καταπολέμηση των

---

17 SEC(2008) 2293.
18 SEC(2008) 2293.

διακρίσεων, εφοδιάζοντας όλους τους νέους με τη δυνατότητα να αλληλεπιδρούν θετικά με τους συνομηλίκους τους με διαφορετικά υπόβαθρα.

Ζητήματα προτεραιότητας που πρέπει να υπογραμμιστούν το 2009-10

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων όσον αφορά τα ακόλουθα:

- **πρόωρη αποχώρηση από το σχολείο:** ενίσχυση των προληπτικών προσεγγίσεων, εξασφάλιση στενότερης συνεργασίας μεταξύ του τομέα γενικής και του τομέα επαγγελματικής κατεύθυνσης και εξάλειψη των εμποδίων τα οποία δεν επιτρέπουν στους μαθητές που έχουν αποχωρήσει να επιστρέψουν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη πολιτικής συνεργασίας όσον αφορά τα ακόλουθα:

- **προσχολική εκπαίδευση:** προώθηση της γενικής ισότιμης πρόσβασης και ενίσχυση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και της στήριξης των εκπαιδευτικών·

- **μετανάστες:** ανάπτυξη της αμοιβαίας μάθησης βάσει των βέλτιστων πρακτικών για την εκπαίδευση των παιδιών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών[19]·

- **μαθητές με ειδικές ανάγκες:** προώθηση της εξατομικευμένης μάθησης μέσω της έγκαιρης στήριξης και της παροχής καλά συντονισμένων υπηρεσιών. Ενσωμάτωση των σχετικών υπηρεσιών στο κανονικό σχολικό σύστημα και εξασφάλιση δυνατοτήτων για περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση.

3.4. Στρατηγική πρόκληση: ενίσχυση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρηματικού πνεύματος, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης

Η καινοτομία και η δημιουργικότητα αποτελούν βασικούς παράγοντες στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και έχουν κεφαλαιώδη σημασία για την ικανότητα της Ευρώπης να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού και της αειφόρου ανάπτυξης.

Μια πρώτη πρόκληση είναι να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι πολίτες μπορούν να αποκτήσουν εγκάρσιες βασικές ικανότητες όπως η ικανότητα μάθησης και οι επικοινωνιακές δεξιότητες, το αίσθημα της πρωτοβουλίας και το επιχειρηματικό πνεύμα, η ψηφιακή ικανότητα (συμπεριλαμβανομένου του γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας[20]), καθώς και η πολιτιστική γνώση και έκφραση[21]. Όλα αυτά καθώς και η χρήση των νέων τεχνολογιών —τα κράτη μέλη πρέπει να θέσουν ως στόχο να καταστήσουν διαθέσιμο το Διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας σε όλα τα σχολεία έως το 2010[22]— πρέπει να αντικατοπτρίζονται στα προγράμματα σπουδών, στις

---

19 COM(2008) 423.
20 COM(2007) 833.
21 ΕΕ L 394 της 30.12.2006, σ. 10.
22 Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου του 2008, παράγραφος 7· βλ. επίσης SEC(2008) 2629 και COM(2007) 833 σχετικά με το γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας.

παιδαγωγικές μεθόδους και στα επαγγελματικά προσόντα. Η ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη επιχειρηματικής νοοτροπίας μεταξύ των σπουδαστών και των ερευνητών.

Η δεύτερη πρόκληση είναι να εξασφαλιστεί ένα πλήρως λειτουργικό τρίγωνο γνώσης μεταξύ εκπαίδευσης–έρευνας–καινοτομίας. Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας μπορεί να εμπνεύσει και να προωθήσει τις απαιτούμενες αλλαγές προκειμένου να επιτευχθεί αριστεία στη διδασκαλία και την έρευνα, ιδίως μέσω της ενθάρρυνσης πολυκλαδικών συμπράξεων μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων. Η συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και των διαφόρων επιπέδων και τομέων εκπαίδευσης, κατάρτισης και έρευνας μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη εστίαση στις δεξιότητες και τις ικανότητες που ζητούνται από την αγορά εργασίας και στην προώθηση της καινοτομίας και του επιχειρηματικού πνεύματος σε όλες τις μορφές μάθησης. Η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου έρευνας και ενός ευρέος δικτύου συνεργατικών σχηματισμών (clusters) παγκόσμιας εμβέλειας αναμένεται να διευκολύνει πολλές τέτοιες προσπάθειες συνεργασίας.

Το ευρωπαϊκό έτος δημιουργικότητας και καινοτομίας 2009 θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση ορισμένων από τις βασικές προκλήσεις. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης της πολιτικής συνεργασίας, η έρευνα, η ανάλυση και η ανταλλαγή ιδεών σχετικά με το πώς πρέπει να μετρώνται οι δημιουργικές και καινοτόμες δεξιότητες πρέπει να προωθηθούν σε επίπεδο ΕΕ και με τους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς.

Ζητήματα προτεραιότητας που πρέπει να υπογραμμιστούν το 2009-10

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην επίτευξη καλύτερης εφαρμογής όσον αφορά τα ακόλουθα:

- **«εγκάρσιες» βασικές ικανότητες:** πλήρης ενσωμάτωση των εγκάρσιων βασικών ικανοτήτων στα προγράμματα σπουδών, στην αξιολόγηση και στα επαγγελματικά προσόντα[23].

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη πολιτικής συνεργασίας όσον αφορά τα ακόλουθα:

- **ιδρύματα φιλικά προς την καινοτομία:** προώθηση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας μέσω της ανάπτυξης συγκεκριμένων ειδικών μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης (συμπεριλαμβανομένων της χρήσης εργαλείων της ΤΠΕ και της κατάρτισης των εκπαιδευτικών).

- **Συμπράξεις:** ανάπτυξη συμπράξεων μεταξύ των παρόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης και των επιχειρήσεων, ερευνητικών ιδρυμάτων, πολιτιστικών φορέων και δημιουργικών βιομηχανιών.

[23] ΕΕ L 394 της 30.12.2006, σ. 10.

4. ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΟΙΚΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

Η επιτυχία της ανοικτής μεθόδου συντονισμού στην εκπαίδευση και την κατάρτιση εξαρτάται από την πολιτική δέσμευση και από την ικανότητά της να στηρίξει τις εθνικές μεταρρυθμίσεις και να έχει πραγματικό αντίκτυπο σ' αυτές. Η πολιτική συνεργασία πρέπει να είναι κατάλληλη και συγκεκριμένη, να παράγει απτά αποτελέσματα και να περιλαμβάνει τους ενδιαφερομένους και τους φορείς χάραξης πολιτικής, ακόμη και εκείνους που βρίσκονται στο ύψιστο πολιτικό επίπεδο. Η μέτρηση της προόδου σε σχέση με συγκεκριμένους στόχους είναι βασικό στοιχείο.

4.1. Διαχείριση και σύμπραξη

Η προοπτική της διά βίου μάθησης απαιτεί συντονισμό και καθορισμό προτεραιοτήτων μεταξύ διαφόρων τομέων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Έχουν διαμορφωθεί συγκεκριμένες πολιτικές ατζέντες για τα σχολεία[24], την ΕΕΚ[25], την τριτοβάθμια εκπαίδευση[26] και την εκπαίδευση των ενηλίκων[27]. Η ανταλλαγή και εφαρμογή πολιτικών σε όλους τους τομείς πρέπει να συμβάλει στις συνολικές στρατηγικές προτεραιότητες.

Για το σκοπό αυτό, πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος της υπάρχουσας άτυπης ομάδας υψηλού επιπέδου για την πολιτική εκπαίδευσης και κατάρτισης, έτσι ώστε να μπορέσει να διαδραματίσει στρατηγικό ρόλο στη διαχείριση της ΑΜΣ μέσω των ακολούθων ενεργειών: προσδιορισμός των προτεραιοτήτων και παρακολούθηση της προόδου των εργασιών σε όλους τους τομείς· προετοιμασία των εισροών για τις πολιτικές συζητήσεις στο Συμβούλιο Εκπαίδευσης, για παράδειγμα, με βάση δραστηριότητες ομαδικής αλληλοδιδακτικής μάθησης ή αξιολόγησης· και με την εξασφάλιση ότι στην πολιτική συνεργασία για την εκπαίδευση και την κατάρτιση αποδίδεται η δέουσα σπουδαιότητα στο πλαίσιο τόσο της ευρύτερης διαδικασίας της Λισαβόνας όσο και των εθνικών πολιτικών.

Πρέπει επίσης να δοθεί προτεραιότητα στην εξασφάλιση μεγαλύτερης συμμετοχής των ενδιαφερομένων καθώς και των κοινωνικών εταίρων και των εταίρων της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν σημαντικά τόσο στον πολιτικό διάλογο όσο και στην εφαρμογή. Η Επιτροπή θα διοργανώσει ετήσιο φόρουμ με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις ενδιαφερομένων και οι σχετικοί ενδιαφερόμενοι θα συμμετάσχουν συστηματικά σε δραστηριότητες ομαδικής αλληλοδιδακτικής μάθησης.

4.2. Αμοιβαία μάθηση, μεταφορά καινοτομίας και ανάπτυξη πολιτικών

Η αμοιβαία μάθηση είναι βασικό στοιχείο της ΑΜΣ στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Παρέχει εισροές για τις ευρωπαϊκές πολιτικές πρωτοβουλίες και στήριξη στην ανάπτυξη εθνικών πολιτικών. Ακόμη, αποτελεί σημαντικό μέσο διάδοσης και εφαρμογής των ευρωπαϊκών «εργαλείων» και μέσων, όπως το ευρωπαϊκό πλαίσιο

---

24 COM(2008) 425.

25 Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τις μελλοντικές προτεραιότητες για ενισχυμένη ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), της 20/21 Νοεμβρίου 2008.

26 COM(2006) 208 και διακυβερνητική διαδικασία της Μπολόνια.

27 COM(2006) 614· COM(2007) 558.

επαγγελματικών προσόντων[28] ή η σύσταση σχετικά με τις βασικές ικανότητες για τη διά βίου μάθηση[29].

Για το μέλλον, ο στόχος πρέπει να είναι η ενίσχυση της ομαδικής αλληλοδιδακτικής μάθησης, για να εξασφαλιστεί ότι αντικατοπτρίζει πλήρως τις προκλήσεις προτεραιότητας που προσδιορίστηκαν ανωτέρω και να αυξηθεί ο αντίκτυπός της στο πολιτικό επίπεδο. Οι δραστηριότητες πρέπει να βασίζονται σε σαφείς εντολές, χρονοδιαγράμματα και προγραμματισμένα αποτελέσματα (π.χ. πολιτικές συστάσεις ή εγχειρίδια, καθώς και σε υποδείγματα βέλτιστης πρακτικής). Πρέπει να είναι επαρκώς ευέλικτη προκειμένου να εξασφαλίσει την αλλαγή και την προσαρμογή στα ανακύπτοντα ζητήματα και στα εξελισσόμενα πολιτικά θέματα. Πρέπει να αναπτυχθεί ένα κυλιόμενο πρόγραμμα ομαδικής αλληλοδιδακτικής μάθησης και αξιολόγησης, βασιζόμενο στις εξελισσόμενες πολιτικές προτεραιότητες, αρχής γενομένης με εκείνα που καθορίζονται για το 2009-10.

Επιπλέον, θα χρησιμοποιηθούν επίσης τα ακόλουθα μέσα:

- Το πρόγραμμα διά βίου μάθησης[30] θα στηρίξει την ανάπτυξη, τη δοκιμή, τη μεταφορά και την εφαρμογή νέων προσεγγίσεων και καινοτομίας.

- Οργανισμοί όπως το Cedefop και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, δίκτυα όπως το Eurydice και ομάδες εμπειρογνώμων[31], συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας με τους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς, θα στηρίξουν την έρευνα και την ανάλυση.

- Ο πολιτικός διάλογος με διάφορες εξωτερικές χώρες-εταίρους μπορεί να παράσχει ένα ευρύτερο συγκριτικό πλαίσιο και νέες ιδέες: πρέπει να ενισχυθεί και να συνδεθεί καλύτερα με την ΑΜΣ.

4.3. Καλύτερες εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο και την προοπτική

Η Επιτροπή και το Συμβούλιο εκδίδουν κάθε δύο έτη κοινή έκθεση προόδου με βάση τις εθνικές εκθέσεις των κρατών μελών, στις οποίες παρουσιάζονται οι πολιτικές τους ενέργειες για την επίτευξη των συνολικών στόχων της ΑΜΣ. Οι μελλοντικές εκθέσεις πρέπει να εστιάζονται με μεγαλύτερες λεπτομέρειες σε ορισμένες συγκεκριμένες προτεραιότητες δράσης. Συνεπώς, προτείνεται για την επόμενη κοινή έκθεση προόδου, η οποία θα εκδοθεί το 2010, να εστιάζεται σε μία ή περισσότερες από τις άμεσες προτεραιότητες που υπογραμμίζονται στο τμήμα 3. Οι κοινές εκθέσεις πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω, συμπεριλαμβάνοντας αξιολογήσεις της κατάστασης στις επιμέρους χώρες, πράγμα που θα προσφέρει εισροές για την αξιολόγηση των συνιστωσών «εκπαίδευση», «κατάρτιση» και «δεξιότητες» των εθνικών μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων στο πλαίσιο της Λισαβόνας. Όσον αφορά το ρυθμό υποβολής εκθέσεων –δηλ. ανά διετία– δεν προτείνεται καμία μεταβολή.

---

28 ΕΕ C 111 της 6.5.2008, σ. 1.

29 ΕΕ L 394 της 30.12.2006, σ. 10.

30 ΕΕ L 327 της 24.11.2006, σ. 45.

31 Συμπεριλαμβάνονται εν προκειμένω το Κέντρο Έρευνας για την Εκπαίδευση και τη Διά Βίου Μάθηση (CRELL), το Ινστιτούτο Μελετών Τεχνολογιών του Μέλλοντος (IPTS) και τα δίκτυα εμπειρογνωμόνων στον τομέα της οικονομίας και των κοινωνικών επιστημών στην εκπαίδευση (EENEE, NESSE).

Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για καλύτερη ενημέρωση, σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, σχετικά με τη στήριξη και τις ευκαιρίες που παρέχονται από την ανοικτή μέθοδο συντονισμού στην εκπαίδευση και κατάρτιση, ιδίως δε τις προτεραιότητες και τα αποτελέσματά της. Ένας δικτυακός τόπος θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές πρωτοβουλίες και συγκεκριμένα παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών που εντοπίζονται στο πλαίσιο της ΑΜΣ.

4.4. Δείκτες και σημεία αναφοράς

Τα υπάρχοντα πέντε σημεία αναφοράς

Οι δείκτες και τα σημεία αναφοράς που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010» αποδείχθηκαν χρήσιμα στη διαδικασία παρακολούθησης και καταγραφής της προόδου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και στην παροχή καθοδήγησης για τον προσδιορισμό των προκλήσεων. Τρία από τα εν λόγω σημεία αναφοράς (σχετικά με τα άτομα που αποχωρούν πρόωρα από το σχολείο, με την ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και με τη συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου μάθηση) αποτελούν μέρος των ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Όπως αναφέρθηκε στο τμήμα 2.1, η πρόοδος όσον αφορά την επίτευξη των πέντε σημείων αναφοράς που ορίστηκαν για το 2010 ήταν ανεπαρκής. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να επιταχυνθούν οι προσπάθειες για τη βελτίωση της απόδοσης σ' αυτούς τους τομείς. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν εθνικούς στόχους στους τομείς για τους οποίους συμφωνήθηκαν ευρωπαϊκά σημεία αναφοράς.

Επικαιροποίηση των σημείων αναφοράς πέρα από το 2010

Για την περίοδο έως το 2020, η πολιτική συνεργασία πρέπει να στηριχθεί από σημεία αναφοράς που να αντικατοπτρίζουν πλήρως τις προσδιορισθείσες μακροπρόθεσμες στρατηγικές προκλήσεις και να λαμβάνουν υπόψη μια βασική πτυχή της πρωτοβουλίας «νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας»: την ανάγκη αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας ολόκληρου του πληθυσμού. Τα μελλοντικά σημεία αναφοράς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης πρέπει επίσης να είναι επαρκώς ευέλικτα ώστε να λαμβάνουν υπόψη τους στόχους και τους δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν στη στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση πέρα από το 2010 —Λισαβόνα μετά το 2010. Σε αυτή τη βάση, προτείνεται η Επιτροπή και τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν την εμπειρία τους σχετικά με τα υπάρχοντα σημεία αναφοράς και να εξετάσουν τον καθορισμό ενός νέου συνόλου σημείων αναφοράς με βάση το ακόλουθο πλαίσιο:

- επανεξέταση και, όπου ενδείκνυται, επικαιροποίηση των υπαρχόντων σημείων αναφοράς, π.χ. πιθανή επέκταση του σημείου αναφοράς για τα άτομα με χαμηλές επιδόσεις στις δεξιότητες ανάγνωσης, ώστε να συμπεριληφθούν τα μαθηματικά και οι θετικές επιστήμες·

- ενσωμάτωση στο πλαίσιο των σημείων αναφοράς των στόχων που τέθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας το 2002 (δηλαδή σχετικά με τη

συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και την πρόσβαση στη διδασκαλία ξένων γλωσσών από πολύ μικρή ηλικία)·

- δημιουργία σημείων αναφοράς για θέματα που ανέκυψαν αφότου ξεκίνησε η συνεργασία ή αντικατοπτρίζουν νέες πολιτικές προτεραιότητες, π.χ. στο τριτοβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης· μαθησιακή κινητικότητα·

- δρομολόγηση εργασιών ανάπτυξης για τη δημιουργία νέων δεικτών σχετικά με τη σύνδεση μεταξύ μορφωτικού επιπέδου και απασχολησιμότητας και σχετικά με την εκπαίδευση για την καινοτομία και τη δημιουργικότητα, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρηματικού πνεύματος.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η Επιτροπή θα προτείνει συζήτηση με τα κράτη μέλη με βάση τα ακόλουθα πιθανά σημεία αναφοράς για τη μελλοντική ΑΜΣ:

4.4.1. Υλοποίηση της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας

- *Συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου μάθηση*: το υπάρχον σημείο αναφοράς προβλέπει για τους ενηλίκους (ηλικίας 25-64 ετών) ποσοστό συμμετοχής 12,5% στη διά βίου μάθηση. Μολονότι από το 2002 έχει σημειωθεί εύλογη πρόοδος όσον αφορά την επίτευξη αυτού του σημείου αναφοράς (με τις σημερινές τάσεις το σημείο αναφοράς θα επιτευχθεί έως το 2017), η πρόοδος αυτή εξακολουθεί να είναι αποσπασματική και άνιση μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών. Με δεδομένες τις τεχνολογικές και δημογραφικές τάσεις και την αναπόφευκτη επίδραση της τρέχουσας οικονομικής ύφεσης στην απασχόληση, η ανάγκη αναβάθμισης και επικαιροποίησης των δεξιοτήτων των ενηλίκων γίνεται ακόμη πιο επείγουσα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα προτείνει την αύξηση του σημείου αναφοράς της συμμετοχής των ενηλίκων στη διά βίου μάθηση σε 15%. Είναι επίσης σημαντικό να μειώσουν τα κράτη μέλη την ανισορροπία μεταξύ ενηλίκων με υψηλές και ενηλίκων με χαμηλές δεξιότητες όσον αφορά τη συμμετοχή στη διά βίου μάθηση. Πρέπει μάλιστα να κληθούν να καθορίσουν σχετικούς εθνικούς στόχους.

- *Κινητικότητα*: πρέπει να αναπτυχθεί ένα νέο σημείο αναφοράς με βάση τα συμπεράσματα του Συμβουλίου «Παιδεία και Νεολαία» του Νοεμβρίου του 2008, τα οποία προτείνουν στόχους για κινητικότητα των φοιτητών των πανεπιστημίου, των μαθητών του σχολείου, του τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών.

4.4.2. Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της παροχής υπηρεσιών και των αποτελεσμάτων

- *Άτομα με χαμηλές επιδόσεις στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων*: μετά το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, που προέτρεψε τα κράτη μέλη να αναλάβουν συγκεκριμένη δράση για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, η Επιτροπή θα προτείνει ένα σημείο αναφοράς βάσει του οποίου το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων (ανάγνωση, μαθηματικά και θετικές επιστήμες) θα πρέπει να είναι κάτω του 15% κατά μέσο όρο, ενώ θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη μείωση των ανισορροπιών μεταξύ των φύλων. Ο στόχος θα είναι η διεύρυνση της εμβέλειας

του προηγούμενου σημείου αναφοράς, που αφορούσε μόνο το γραμματισμό, χωρίς αύξηση του σχετικού ορίου.

- *Γλώσσες*: η Επιτροπή θα προτείνει ένα νέο σημείο αναφοράς βάσει του οποίου τουλάχιστον το 80% των μαθητών της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να διδάσκονται τουλάχιστον δύο ξένες γλώσσες. Η πρόταση αυτή θα έχει ως σκοπό την ικανοποίηση του αιτήματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης για διδασκαλία τουλάχιστον δύο ξένων γλωσσών από πολύ μικρή ηλικία. Πρόσφατα σημειώθηκε ταχεία αύξηση της διδασκαλίας ξένων γλωσσών στην αρχική εκπαίδευση. Το 2000 το 40% των μαθητών της αρχικής σχολικής εκπαίδευσης διδάσκονταν δύο ξένες γλώσσες· το 2006 (πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία), το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 52%. Ο στόχος θα είναι η περαιτέρω τόνωση αυτής της ικανοποιητικής προόδου.

- *Επένδυση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση*: η Επιτροπή θα προτείνει ένα νέο σημείο αναφοράς βάσει του οποίου οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις στην εκσυγχρονισμένη τριτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να φτάνουν τουλάχιστον το 2% του ΑΕγχΠ[32]. Το ποσοστό αυτό θα αντικατοπτρίζει τις πολιτικές συζητήσεις σχετικά με τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μετά τη σύνοδο κορυφής του Hampton Court το 2005 και θα έχει σκοπό να φέρει τα επίπεδα επενδύσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (που σήμερα ανέρχονται στο 1,3% του ΑΕγχΠ από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές) πιο κοντά στα επίπεδα βασικών ανταγωνιστών μας, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ιαπωνία, οι επενδύσεις των οποίων (δημόσιες και ιδιωτικές) ανέρχονται στο 2,45% και στο 1,85% αντιστοίχως.

- *Ολοκλήρωση τριτοβάθμιου επιπέδου εκπαίδευσης*: η Επιτροπή θα προτείνει ένα νέο σημείο αναφοράς βάσει του οποίου το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών με υψηλό μορφωτικό επίπεδο θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 45%. Η πρόταση αυτή αντικατοπτρίζει τη σημερινή ανοδική τάση του ποσοστού των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, αλλά, όπως και παραπάνω, επιδιώκει να προωθήσει την εφαρμογή μέτρων πολιτικής που θα φέρουν τις κοινοτικές επιδόσεις (σήμερα 30%) πιο κοντά στα επίπεδα βασικών ανταγωνιστών μας, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ιαπωνία [τα ποσοστά συμμετοχής για την εγγύτερη ηλικιακή ομάδα (άτομα ηλικίας 25-34 ετών) ανέρχονται σε 39% και 54% αντιστοίχως]. Το υπάρχον σημείο αναφοράς σχετικά με τον αριθμό των αποφοίτων σχολών μαθηματικών, θετικών επιστημών και τεχνολογίας έχει επιτευχθεί και θα μπορούσε να καταργηθεί. Εντούτοις, πρέπει να εξακολουθήσει να παρακολουθείται η ανισορροπία μεταξύ των φύλων στις εν λόγω σπουδές.

- *Απασχολησιμότητα*: η Επιτροπή θα προτείνει να εξεταστεί η ανάπτυξη ενός νέου σημείου αναφοράς που θα αφορά τη συμμετοχή ατόμων με διαφορετικά μορφωτικά επίπεδα στην αγορά εργασίας. Η επιτυχημένη πορεία στην αγορά εργασίας συνδέεται στενά με το μορφωτικό επίπεδο του κάθε ατόμου και, όπως εξηγείται στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας», αυτό θα συμβαίνει ακόμη περισσότερο στο μέλλον. Το μέτρο αυτό θα

[32] COM(2005) 152.

έχει στόχο την ενίσχυση της συμβολής των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ατζέντα της Λισαβόνας.

4.4.3. Προώθηση της ισότητας και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη

- *Προσχολική εκπαίδευση*: η Επιτροπή θα προτείνει ένα νέο σημείο αναφοράς βάσει του οποίου τουλάχιστον το 90% των νέων παιδιών (ηλικίας 4 ετών) θα πρέπει να συμμετέχουν στην προσχολική εκπαίδευση. Ο κοινοτικός μέσος όρος συμμετοχής προσεγγίζει ήδη το 90%, αλλά αυτό το συνολικά υψηλό επίπεδο συμμετοχής υποκρύπτει σημαντικές διαφορές στις εθνικές επιδόσεις. Η πρόταση αυτή θα έχει σκοπό να υποστηρίξει την επίτευξη προόδου για την ικανοποίηση του αιτήματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης για παροχή φροντίδας τουλάχιστον στο 90% των παιδιών.

- *Άτομα που αποχωρούν πρόωρα από το σχολείο*: η Επιτροπή θα προτείνει τη διατήρηση αμετάβλητου του υπάρχοντος σημείου αναφοράς βάσει του οποίου δεν πρέπει περισσότερο από το 10% του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών να μην έχει ολοκληρώσει το επίπεδο της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και να μη συμμετέχει στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Η πρόταση να μη μεταβληθεί το σημείο αναφοράς αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι η πρόοδος προς το σχετικό στόχο από το 2002, όταν και τέθηκε, είναι αργή. Η Επιτροπή ελπίζει ότι θα δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην εφαρμογή μέτρων πολιτικής που θα εξασφαλίσουν την πραγματοποίηση πραγματικής προόδου για την επίτευξη αυτού του βασικού σημείου αναφοράς. Λαμβανομένης υπόψη αυτής της ανάγκης για επικέντρωση στην εφαρμογή, το στενά συνδεδεμένο σημείο αναφοράς σχετικά με την ολοκλήρωση του επιπέδου της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούσε να καταργηθεί.

4.4.4. Ενίσχυση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρηματικού πνεύματος, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης

- *Καινοτομία και δημιουργικότητα*: η Επιτροπή θα προτείνει την ανάπτυξη δεικτών και θα εξετάσει μαζί με τα κράτη μέλη τη σκοπιμότητα καθορισμού ενός σημείου αναφοράς προκειμένου να μελετηθεί ο τρόπος με τον οποίο τα εκπαιδευτικά συστήματα προάγουν την καινοτομία και τη δημιουργικότητα, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρηματικού πνεύματος. Οι ανταλλαγές ιδεών και απόψεων που θα γίνουν κατά τη διάρκεια του 2009, δηλαδή του ευρωπαϊκού έτους δημιουργικότητας και καινοτομίας, αναμένεται να συμβάλουν στον προβληματισμό σ' αυτόν τον πολύ καινούργιο τομέα πολιτικής.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πολιτική για την εκπαίδευση και την κατάρτιση παραμένει κεφαλαιώδους σημασίας για την επίτευξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης, της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη, αλλά εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Η πρόοδος σε βασικά εκπαιδευτικά θέματα όπως ο γραμματισμός και η πρόωρη αποχώρηση από το σχολείο είναι βραδύτερη από την προσδοκώμενη. Η τρέχουσα εστίαση στην οικονομική κρίση δεν πρέπει να αποσπάσει την προσοχή από τη θέσπιση των κατάλληλων μακροπρόθεσμων στρατηγικών πολιτικών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Όπως

υπογραμμίστηκε στην παρούσα ανακοίνωση, η Ευρώπη πρέπει να αντιμετωπίσει πολλές εκπαιδευτικές προκλήσεις για να κατορθώσει να μη μείνει πίσω σε παγκόσμιο επίπεδο. Για τους λόγους αυτούς, υπάρχει, περισσότερο από ποτέ, ανάγκη για μια αποτελεσματική ανοικτή μέθοδο συντονισμού, η οποία θα στηρίξει τη βελτίωση των πολιτικών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Η Επιτροπή καλεί το Συμβούλιο να εγκρίνει το παρόν προτεινόμενο πλαίσιο για τη μελλοντική ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, το σύνολο των μακροπρόθεσμων στρατηγικών προκλήσεων μέχρι το 2020 και τα θέματα προτεραιότητας για την περίοδο 2009-2010, καθώς και τις προτεινόμενες βελτιωμένες μεθόδους εργασίας.

Η αναθεώρηση του πλαισίου και οι τυχόν αναγκαίες προσαρμογές πρέπει να γίνουν βάσει των αποφάσεων που θα ληφθούν σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση πέρα από το 2010.